

Табыстар.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстар

Жариялау күні: 28.06.2024

Келесі жариялау күні: 30.09.2024

[1. Негізгі ойлар](#)

[Тоқсандағы жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар](#)

[2. Глоссарий](#)

[3. Әдістемелік түсініктемелер](#)

[4. Қатысы бар басылымдарға сілтемелер](#)

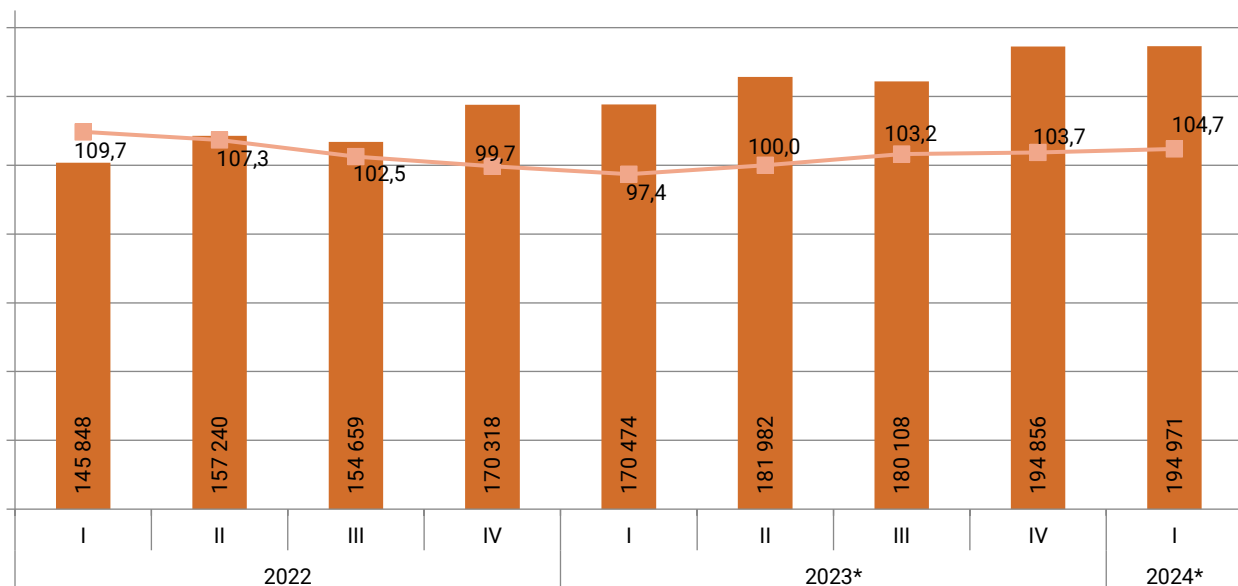
[5. Пайдалы сілтемелер](#)

1. Негізгі ойлар

2024 жылғы I тоқсандағы бағалау бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары айына 194971 теңгені құрады, бұл 2023 жылғы I тоқсанмен салыстырғанда 14,4% жоғары, көрсетілген кезеңде нақты ақшалай табыстар 4,7% артты.

1 сурет

Тоқсандар бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары

■ халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары, теңге
■ нақты ақшалай табыстар индексі (өткен жылдың тиісті кезеңіне %-бен)

[Тоқсандағы жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар](#)

2024 жылғы I тоқсанда Қазақстан Республикасындағы халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары айына 194971 теңгені құрады және 2023 жылғы I тоқсанмен салыстырғанда 14,4% өсті. Осы кезеңнің тұтыну бағаларының индексі (9,3%) ескере отырып, халықтың ақшалай табыстары нақты мәнде 4,7% артты.

1 кесте

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстары (бағалау)

	Халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары, теңге		2024 жылғы I тоқсан 2023 жылғы I тоқсанға, пайызбен	
			атаулы	нақты
	2024 жылғы I тоқсан	2023 жылғы I тоқсан		
Қазақстан Республикасы	194 971	170 474	114,4	104,7
Абай	173 569	145 932	118,9	108,7
Ақмола	174 116	151 380	115,0	105,1

	Халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары, теңге		2024 жылғы I тоқсан 2023 жылғы I тоқсанға, пайызбен	
	2024 жылғы I тоқсан	2023 жылғы I тоқсан	атаулы	нақты
Ақтөбе	174 470	147 926	117,9	108,6
Алматы	139 088	124 011	112,2	104,5
Атырау	362 866	369 497	98,2	89,5
Батыс Қазақстан	198 658	167 479	118,6	109,0
Жамбыл	134 849	121 903	110,6	101,7
Жетісу	129 531	112 846	114,8	104,7
Қарағанды	212 647	185 597	114,6	103,1
Қостанай	184 505	158 662	116,3	107,2
Қызылорда	137 954	123 021	112,1	103,6
Маңғыстау	235 295	207 140	113,6	103,1
Павлодар	207 646	182 457	113,8	104,3
Солтүстік Қазақстан	166 277	148 803	111,7	102,0
Түркістан	109 628	92 585	118,4	108,8
Ұлытау	260 814	232 155	112,3	102,7
Шығыс Қазақстан	211 317	190 122	111,1	101,0
Астана қаласы	264 259	231 911	113,9	104,2
Алматы қаласы	287 213	233 622	122,9	111,9
Шымкент қаласы	121 994	103 390	118,0	108,3
Max	362 866	369 497	122,9	111,9
Min	109 628	92 585	98,2	89,5
Max /Min, есе	3,3	4,0	1,3	1,3

2024 жылғы I тоқсанда халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары мөлшерінің ең жоғары мәні Атырау облысында белгіленді, онда көрсеткіш орташа республикалық деңгейден 2 есеге жуық артықтығы байқалды. Табысы ең төмен өңір болып Түркістан облысы белгіленді, осы өңірде халықтың табыс мөлшері орташа республикалық деңгейдің жартысына жуығын құрайды. 2024 жылғы I тоқсанда өңірлер бойынша халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарының ең жоғары және ең төменгі шамасы арасындағы ара қатынас 3,3 есені құрады (2023 жылғы I тоқсанда – 4 есе).

* Алдын ала деректер. Дереккөздердің нақтылануына байланысты деректер қайта есептеледі.

Динамикалық кестелер:

[1. 2010-2024 жж. өңірлер бойынша тоқсандар бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары және индекстері \(тоқсандық\)](#)

[2. Өңірлер бойынша халықтың нақты ақшалай табыстары, 2019 жылғы деңгейден % өсім](#)

[3. Халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстары \(ай сайынғы\)](#)

2. Глоссарий

Халықтың атаулы ақшалай табыстары (бағалау) - халықтың ағымдағы тұтынуға, өндірістік қызметке және жинақтауға бағыттайтын ақшалай қаражаты;

Атаулы ақшалай табыстар индексі-базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Нақты ақшалай табыстар индексі-базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі бағалардың өзгеруін ескере отырып, атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыс - жалақы, көтермелеу төлемінің барлық түрлері, жалақыға үстемеақылар, жұмыскерлер жұмыс орны бойынша алатын алымдар, сыйақылар мен жәрдемақылар;

Қызметкерлердің жалақысы (еңбекақы) қоры-ұйымдар есептеген жиынтық ақшалай қаражат, сондай-ақ салықтар мен басқа да ұстап қалуларды (табыс салығы) ескере отырып, қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеу үшін ақшалай бірлікке аударылған заттай нысандағы қаражат (лауазымдық айлықақылар (тарифтік мөлшерлемелер), қосымша ақылар, үстемеақылар, сыйақылар, ынталандырушы және өтемдік сипаттағы төлемдер) міндетті зейнетақы жарналары), оларды қаржыландыру көзіне және нақты төлеу мерзіміне қарамастан;

Өзін-өзі жұмыспен қамтудан түсетін табыс-өзін-өзі жұмыспен қамту негізінде тауарлар мен қызметтерді өндіруден алынатын ақшалай және заттай нысандағы табыс;

Тұтыну бағаларының индексі (ТБИ) – халықтың жеке тұтыну үшін сатып алатын тауарлары мен қызметтерінің тіркелген себетіне бағалардың орташа деңгейінің уақыт бойынша өзгеруін сипаттайтын көрсеткіш.

3. Әдістемелік түсініктемелер

Халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары туралы ақпарат Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының 2016 жылғы 21 қыркүйектегі № 214 бұйрығымен бекітілген, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2016 жылғы 21 қазанда № 14350 болып тіркелген, халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу (бағалау) жөніндегі әдістемеге сәйкес ай сайынғы, тоқсан сайынғы және жылдық негізде қалыптастырылады.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу макро деңгейде халықтың табысы – жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыстар (жалақы), дербес жұмыспен қамтудан түсетін табыстар, төленген әлеуметтік трансферттер, басқа да табыстар туралы барлық деректерді (статистикалық және әкімшілік) біріктіру жолымен жүзеге асырылады, өйткені есептеу бір адамға шаққанда жүргізіледі.

Халықтың атаулы ақшалай табыстарын бағалау (бұдан әрі - ХААТ) жыл басынан бастап кезең ішінде тек Қазақстан Республикасы бойынша, ал тоқсан мен жыл ішінде-Қазақстан Республикасы мен өңірлер бойынша еспелі қорытындымен ай сайын жүргізіледі.

Халықтың жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарын есептеу келесі негізгі кезеңдерді қамтиды:

- 1) жалдану бойынша жұмыстан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 2) еңбек ақыны жасыруға жете есептеу коэффициентін есептеу;
- 3) өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 4) халыққа төленген ағымдағы трансферттерді есептеу;
- 5) халықтың өзге де ақшалай табыстарын есептеу;
- 6) жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 7) атаулы және нақты ақшалай табыстар индекстерін есептеу.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табысты есептеу

ХААТ жалпы шамасы жалдамалы жұмыстан, өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен табыстарды, ағымдағы төленген трансферттерді және өзге де ақшалай табыстарды жиынтықтау жолымен анықталады.

Жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс мынадай формуламен анықталады:

$$ААТ_{жан\ басына\ /шақ} = \frac{\sum ААТ_{жалпы}}{Саны_{халық}}$$

мұнда:

$\sum ААТ_{жалпы}$ – есепті кезеңдегі ХААТ-тың жалпы сомасы;

$Саны_{халық}$ – есепті кезеңдегі елдегі халықтың саны.

Алғашқы статистикалық деректерді ұсыну мерзімінің әртүрлілігіне және жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) мен ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректерді нақтылауға (түзетуге) сәйкес ай, тоқсан мен жылдық кезеңдерге халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарының жалпы мөлшерін алдын ала есептеу (бірінші бағалау) және қайта есептеу (екінші бағалау немесе нақтылау) жүргізіледі.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын алдын ала есептеу жыл басынан бергі кезең үшін есептік кезеңнен кейінгі күнтізбелік 40-шы күні ай сайынғы және тоқсандық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректер негізінде, сондай-ақ сарапшылық бағалау мен есептеу (бағалау) кезінде болмаған статистикалық көрсеткіштерді есептеу негізінде жүзеге асырылады.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын жыл басынан бергі кезеңге және жылға қайта есептеу (нақтыланған бағалау) жылдық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған жылдық деректер негізінде есепті кезеңнен кейінгі жылдың қыркүйегінде жүзеге асырылады.

Атаулы ақшалай табыстың индексін есептеу.

ХААТ серпінін бағалау үшін атаулы ақшалай табыстардың индексі есептеледі:

$$ААТ_i = \frac{ААТ_e}{ААТ_б} * 100\%,$$

где:

$ААТ_i$ - атаулы ақшалай табыстардың индексі;

$ААТ_e$ - есепті кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс;

$ААТ_б$ - базистік кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс.

Нақты ақшалай табыстың индексін есептеу

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу тұтыну бағалары индексінің көмегімен жүргізіледі.

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табысты есептеу ағымдағы көрсеткішті базистік кезеңнің салыстырмалы бағаларына келтіру әдісімен мына формула бойынша жүзеге асырылады:

$$НАТ_i = \frac{НАТ_i}{ТБИ} * 100\%$$

где:

$НАТ_i$ – нақты ақшалай табыстардың индексі;

$ААТ_i$ – есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың индексі;

$ТБИ$ – есепті кезеңдегі тұтыну бағаларының индексі.

4. Қатысы бар басылымдарға сілтемелер

[«Қазақстандағы халықтың тұрмыс деңгейі» жинағы](#)

[Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуы](#)

[«Қазақстан балалары» жинағы](#)

5. Пайдалы сілтемелер

[Халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу \(бағалау бойынша\) әдістемесі](#)

[Атаулы ақшалай табыстар, «Талдау» Ақпараттық-талдау жүйесі](#)

Шығаруға жауапты: Еңбек және тұрмыс деңгейі статистикасы департаменті	Департамент директоры: Н. Белоносова Тел. +77172 749022	Орындаушы: А. Макшаева Тел. +7 7172 749262 E-mail: a.makshayeva@aspire.gov.kz	Мекенжай: 010000, Астана қаласы Мәңгілік ел даңғылы, 8 Министрліктер үйі, 4- кіреберіс
---	--	---	---
